

TURIZAM NIKAO IZ INATA

Do pre osam godina na mapi valjevskog kraja teško da ste mogli da pronađete seosko domaćinstvo kojem je, pored poljoprivrede, dodatni izvor prihoda bilo i ugošćavanje turista. Danas je na toj karti ucrtano 15 sela sa 25 domaćina koji se bave seoskim turizmom i gostima nude oko 125 kreveta.

Suprotno tipično srpskoj "da komaj i crkne krava", u okolini Valjeva seoski turizam je počeo da se razvija pod maksimumom: "Ako je on, i ja tu". Učinak za 2008. godinu je oko 3.000 noćenja gostiju iz Srbije kod seoskih turističkih radnika na području Valjeva.

Kako za "Blic" priča Marta Sekulić iz valjevskog udruženja domaćina, priča je počela 2000. godine, kada njihov predsednik Dragi Tomić nekolicinu domaćina "sa velikom prostora" u svojim kućama počeo da ubeđuje da će višje zaraditi tako što će višje poljoprivrednih proizvoda neke prodavati na gradskoj pijaci nego "preko tanjira" gostima koji dolaze iz urbane sredine. Setio se Tomić da bi srpski inat u ovom slučaju mogao da proizvede i nešto dobro, pa je pokrenuo kampanju "Ako je on, i ja tu". Glas o tome i zdrava konkurencija su doveli do toga da u istim selima počne da se pojavljuje višje domaćina koji su ušli u turistički biznis.

Rezultat toga je 25 kategorisanih objekata koji imaju dozvolu za rad. Naravno, nisu svi podjednako uspešni i aktivni, ali raduje činjenica da se višje njih javlja sa idejom da to radi, nego onih koji nakon ulaska u priču odustaju.

Nekolicina domaćina zaista zavređuje pažnju zbog svoje istrajnosti, rada sa gostima, ali i aktivne promocije svojih domaćinstava kako bi privukli što veći broj turista. Takve ljude koji su najdalje odmakli na razvoju seoskog turizma imamo u Podbukovima, Popukama, Brezovicama, Suvodanju i Petnici, priča Marta Sekulić. Ostala seoska domaćinstva nalaze se u Brankovini, Kamenici, Deguriću, Leskovicama, Milićinici, Gornjoj Bukovici, Pričeviću, Tubraviću, Vujinovači i Taoru, sa oko 125 ležajeva na raspolaganju.

Tipičan i vrlo uspešan primer dobre prakse jeste domaćinstvo Mila Obradovića u Podbukovima, gde je domaćin "batalio" automehaničarsku radnju i potpuno se posvetio seoskom turizmu, godišnje ima bar 300 noćenja i jedan je od domaćina posebnih manifestacija "Dani gljiva" i "Lekovitim stazama valjevskih planina". Dragica Stepanović je domaćica u Suvodanju, vešću uvenu po patentiranom začinu od svežeg povrća i ikonovezu i ručnim radovima, dobitnica Nacionalnog pasaja i priznanja "Zmaj" za žensko preduzetništvo. U Kamenici je Branko Rakić oformio etnokuću, apartmane i bungalove u vidu koliba stare srpske arhitekture, i tako dalje...

Naši domaćini vešćinom imaju velike objekte građene sedamdesetih i osamdesetih godina i velik soba im služi za smeštaj gostiju. Naravno, svako od njih ima klasičnu seosku ekonomiju i životinje. U knjigama utisaka pojedinih pišje da su, na primer, gosti iz Beograda oduševljeni što su njihova deca imala priliku da prvi put ušivo vide i dotaknu neku domaću životinju, kaže Marta Sekulić i ističe da je osnovna ponuda za turiste smeštaj i ishrana, ali da to svaka nije dovoljno za postizanje željenog nivoa usluge. "Ovo je posao u koji treba da budu uključeni svi učesnici. Gostu treba ponuditi letnje, planinarenje, izlete na reke, posete manastirima, branje gljiva, uključivanje čak u poljske radove i spremanje zimnice, ako to žele. Mnogi domaćini misle da bi time opteretili gosta, ali praksa pokazuje da vešćina seoskih turista želi aktivan odmor. Prednost je što svi oni ne očekuju luksuz i hotelske uslove na selu koji svakako nisu mogući, pa je zato gostoljubivost i program da im ne bude dosadno najbolji način da njegovu posetu obezbedite i za sledeću godinu", napominje ona.

U Udruženju domaćina kažu da su komparativne prednosti valjevskog kraja venac planina idealan za letnje i letnje planinarenje, vredni manastiri, iste planinske reke poput Bukovske i Crne reke te zaštićenog prirodnog dobra klisure Gradca i kulturno-istorijski kompleks u Brankovini, zavičaj Nenadovića i Desanke Maksimović. Za sedam dana oni koji dolaze iz gradova u valjevskom kraju tako mogu dobiti lep aranžman seoskog života sastavljen od očuvane prirode, čistog vazduha i specijaliteta domaće kuhinje. Cene variraju od domaćina do domaćina, ali se pun dnevni pansion po osobi može dobiti od 1.000 do 2000. dinara.

Ciljna grupa su Beograđani i Vojvođani, ali kao turiste imamo i gastarbajtere koji su se učeleli zavičaja, ističe Marta Sekulić.

Predrag Vujanac
Blic